

Další kritéria dialektologického třídění už nejsou tak jednoznačná a navíc se zdaleka nekryjí s kritérii založenými na distribuci sykavek.

(a) Ve většině dialektů **severoportugalských** a ve všech dialektech **galicijských** se normativní [v], znělá labiodentální frikativa orální (*vinho* „víno“, *avó* „babička“), realizuje na začátku taktu a uvnitř taktu po nazále jako [b], znělá bilabiální okluziva orální. Avšak uvnitř taktu, není-li to po nazále, se realizuje jako [β], znělá bilabiální frikativa orální.

(b) Podobně také normativní [ʃ], neznělá labializovaná koronoalveolární frikativa orální (*chave* „klíč“, *achar* „nalézt“, „myslet“), se realizuje jako prepalatální nelabializovaná afrikáta [tʃ] [tʃavɨ], [tʃar]. Dochází k tomu ve stejných oblastech, tj. ve většině dialektů **severoportugalských** a ve všech dialektech **galicijských**.

V našem popisu výslovnosti evropské portugalštiny se přidržíme normy, která zhruba odpovídá výslovnosti vzdělaných vrstev obyvatel Lisabonu.⁸

Literatura

Barbosa (1983, 1994a, 1994c), Cintra (1983), Cunha – Cintra (1984), Holtus – Metzeltin – Schmitt (1994), Kröll (1994), Mateus et al. (2003).

⁸ Nad důvody pro volbu této varianty evropské portugalštiny se zamýšlí Barbosa (1994a: 131).

HLÁSKY A JEJICH ZÁKLADNÍ TŘÍDĚNÍ

Postupným lineárním členěním mluvené řeči lze stanovit **slabiky**, základní (a přitom komplexní) jednotky souvislého řečového projevu. Avšak i slabiky jsou dále dělitelné. Každá slabika obsahuje prvek, jenž tvoří její jádro (nucleus), a někdy i prvky, které se k jádru připínají, ať před ním (praetura) nebo po něm (koda). Tyto prvky označujeme jako **hlásky**, základní stavební jednotky řeči. Jádro slabiky je místem největšího náboje artikulační a akustické energie.

Palková (1994: 118) definuje **hlásku** takto: „Hláška jako obecná neznaková jednotka je elementární zvukový segment, který je vymezen výčtem fyzikálních vlastností zvukové matérie (artikulačních, akustických, ev. percepčních).“ Dále upozorňuje na to, že hláška není konkrétní jednotlivina, tedy určitý zvuk, který by byl realizován v daném okamžiku daným mluvčím. Charakteristika hlásky se opírá o zobecněné společné zvukové vlastnosti (1994: 118). Podobně Krčmová (Karlík – Nekula – Pleskalová 2002: 169) vymezuje hlásku jako „elementární zvukový segment řeči, základní jednotku fonetického popisu jazyka. (Hláška) Je určitým stupněm zobecnění nesmírně proměnlivé zvukové reality lidské řeči.“

Hlásky se v portugalštině dělí do tří základních skupin, a to na **samohlásky** (*vogais*), **souhlásky** (*consoantes*) a **polosamohlásky** (*semivogais*). Terminologie týkající se této poslední skupiny není ustálená: vedle termínu polosamohláska se setkáme s označením **polosouhláska**⁹ (*semiconsoante*) či s anglickými pojmy **glide** nebo **aproximanta**. Třebaže se jazyky počtem hlásek i způsobem jejich vzájemného spojování zpravidla liší, některé zásady platí obecně. Pro **samohlásky** je z akustického hlediska charakteristická tónová podstata, spjatá z pohledu artikulačního s největším uvolněním průchodu hláskovacím traktem. Pokud jde o distribuci v rámci slabiky, bývá její jádro nejčastěji obsazováno právě samohláskami. Při artikulaci **souhlásek**, jejichž zvukovou podstatou je šum (doprovázený v některých případech větší či menší

⁹ Někdy se dělá mezi polovokály a polokonsonanty významový rozdíl (viz níže).